

เทศน์เช้า วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแก อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพุทธศาสนานะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ชีวิตนี้มีค่ามาก เพราะการเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก เหมือนเต่าตาบอดอยู่ในทะเลแล้วไหลน้ำขึ้นมา ถ้าเข้าบ่วงนั้นจะได้เกิดเป็นมนุษย์ เห็นไหม ชีวิตนี้ยิ่งใหญ่แน่ ชีวิตนี้ยิ่งใหญ่แน่ ชีวิตนี้มันทำคุณงามความดีได้มหาศาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและอัครสาวก ครูบาอาจารย์ของเรา เวลาท่านประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ เทวดา อินทร์ พรหมยังมาฟังเทศน์ เทวดา อินทร์ พรหมยังต้องมาปรึกษา ปรึกษากับมนุษย์เรา นี่ชีวิตนี้ยิ่งใหญ่แน่ ชีวิตนี้ได้มาด้วยสิ่งใดละ

ชีวิตได้มาด้วยมนุษย์สมบัติ คำว่า “มนุษย์สมบัติ” คือศีล ๕ มีศีล ๕ มีความสมบูรณ์ของ เรา เราสร้างบุญกุศลของเรา เราได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ได้เกิดเป็นมนุษย์ ถ้าได้เกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์เวลาเกิดมา เกิดมาด้วยความไม่รู้ เกิดมาด้วยความไม่รู้ คุณิ เวลามนุษย์เกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมา ด้วยบุญกุศลนะ ถ้าไม่มีบุญกุศล เพราะจิตหนึ่ง จิตหนึ่งเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ จิตนี้เวียนว่าย ตายเกิดไปตลอดไม่มีสิ้นสุด ไม่มีเว้นวรรค จิตนี้จะเกิดต่อไป ใครจะเชื่อ ใครจะไม่เชื่อ ใครจะ คัดค้านด้วยความรู้สึกนึกคิดของคนมันก็คัดค้านไป นั่นเป็นความคิด ไม่ใช่ความจริง

ความจริงมันเป็นความจริงของมัน ความจริง ชีวิตนี้ยิ่งใหญ่ ยิ่งใหญ่เพราะอะไร เพราะ ศักยภาพของมนุษย์ มนุษย์ทำได้ทุกๆ อย่าง คุณิ โลกนี้เจริญ คุณิสิ่งปลูกสร้างในโลกนี้ใครเป็นคน ทำ? มนุษย์ทั้งนั้นแหละ มนุษย์เป็นคนประดิษฐ์ขึ้นมา มนุษย์เป็นคนทำขึ้นมา ทีนี้มนุษย์เกิด ขึ้นมา มนุษย์เกิดมาจากอะไร? มนุษย์เกิดจากอวิชชา เกิดจากความไม่รู้ ความไม่รู้คือกิเลสตัณหา ความทะยานอยาก กิเลสตัณหาความทะยานอยาก ตัณหาความทะยานอยากทำให้มนุษย์ขาดตก บกพร่องไป

ความขาดตกบกพร่องในหัวใจของเรา ความขาดตกบกพร่อง มนุษย์ไม่มีสมบูรณ์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ มนุษย์ต้องมีความขาดตกบกพร่อง ความขาดตกบกพร่องคืออวิชชา คือความไม่รู้ของมัน ความไม่รู้ทำให้ชีวิตนี้ขาดตกบกพร่อง แต่ชีวิตจะขาดตกบกพร่อง คนจะมั่งมีศรีสุขขนาด

ไหนดก็ไม่สมบูรณ์ คนจะทุกข์จนเจ็บใจขนาดไหนเขาก็มีโอกาส เพราะเขาเป็นมนุษย์เหมือนกัน ความเป็นมนุษย์ ถ้าความเป็นมนุษย์นี้ถ้ามีสติปัญญา มนุษย์เกิดมา เวลาเกิดมาศึกษาธรรมะของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรามาทำจิตใจให้สมบูรณ์ไง ถ้าจิตใจเราสมบูรณ์ขึ้นมาแล้วมัน จะเอาอะไรมาขาดตกบกพร่อง

คูลี เวลาหลวงตาท่านพูด มันสั้น มันอึดเต็ม มันสั้น ความคิมันสั้นหัวใจนี้ไปเลย ถ้าหัวใจ มันใส่ไม่ได้ มันไม่ขาดตกบกพร่องใช่ไหม มันพร้อมอยู่เป็นนิจ ถ้ามันพร้อมอยู่เป็นนิจ เราถึงต้อง ตั้งสติไง เราตั้งสติของเรา เราทำหน้าที่การงานของเรา ใครมีปัญหาณะ คิดสิ่งใด ทำสิ่งใดมันจะ ประสบความสำเร็จของเรา แต่ถ้าเรามีปัญญา เราคิดสิ่งใด ทำสิ่งใดแล้วไม่ประสบความสำเร็จ มันไม่ประสบความสำเร็จมันก็ต้องมีความวิริยะ มีความอดุสาหะ มีการกระทำต่อไป มีการกระทำต่อไปนะ

เพราะคนเกิดมา อำนาจวาสนาของคนไม่เหมือนกัน อำนาจวาสนาของคน เขาเกิดมาเขา ทำของเขาประสบความสำเร็จของเขา อำนาจวาสนาของเขา เราก็บอกว่า “เราคิดทาง วิทยาศาสตร์ เขาไม่ใช่ประสบความสำเร็จเพราะอำนาจวาสนาของเขา เขาประสบความสำเร็จ เพราะเขาคดเขาโง่ง เขาแย่งชิงคนอื่น”

อันนั้นมันก็เวรกรรมของเขา ใครทำสิ่งใดก็แล้วแต่มันสร้างเวรสร้างกรรมทั้งนั้นแหละ แต่เราจะประสบความสำเร็จด้วยธรรมาภิบาล เราจะประสบความสำเร็จด้วยความเป็นธรรม ถ้า ด้วยความเป็นธรรม เราทำด้วยความเป็นธรรม อำนาจวาสนาบาปมีเกิดตรงนี้ เกิดที่ความเป็น ธรรมๆ ใจ เป็นธรรมมันเกิดจากอะไรล่ะ? เกิดจากศีลธรรม เกิดจากศีลธรรม เกิดจากความ สมบูรณ์ ถ้าเกิดจากความสมบูรณ์ กลิ่นของศีลหอมทวนลม กลิ่นของศีลหอมทวนลม กลิ่นของ ศีลนี้ผลตอบสนองจากภายนอกนะ ผลตอบสนองจากภายในคือใจของเราก่อนใจ ถ้าใจของเรา ขาดตกบกพร่อง ใจขาดตกบกพร่อง คำว่า “พร้อมอยู่เป็นนิจ” พร้อมอยู่เป็นนิจ พร้อมนี้มันขาด แคลน ขาดแคลนมันก็แสวงหา แสวงหาสิ่งใด? แสวงหาตัดหาความทะยานอยาก

แต่เวลาเป็นความเพียร ความเพียรที่เราประพฤติปฏิบัติกัน เคนจกรรม นั่งสมาธิภาวนา เป็นความขาดแคลนไหม? มันไม่มีความขาดแคลน มันไม่มีความขาดแคลนเพราะอะไร เพราะเรามีศรัทธามีความเชื่อในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าให้เราจับ ให้เราจับ ให้เราค้นหาความบกพร่องของเราไง ถ้าเราจับ เราค้นหา

ความบกพร่องของเราด้วยสติด้วยปัญญาของเรามันจะถดถอยนี้เพิ่มขึ้นมา ถ้ามถดถอยนี้เพิ่มขึ้นมา ถ้าใจของเรามันไม่ขาดตกบกพร่อง

คูสิ ในครอบครัวครอบครัวหนึ่ง ทุกคนในที่นี้บ่อกบ่อบอกพ่อแม่รักคนนั้น พ่อแม่รักคนนี้ ความจริงพ่อแม่รักเสมอกัน จะว่ารักเสมอกันมันก็พูดเกินจริง พ่อแม่ก็ต้องมีความรักมากรักน้อย ความรักมากรักน้อยเพราะความผูกพัน เพราะมันมีเรื่องเวรเรื่องกรรมไง ถ้าเรื่องเวรเรื่องกรรมสิ่งใดแล้วมันถูกจริตไปทั้งหมดแหละ ถ้ามันเรื่องเวรเรื่องกรรมสิ่งใดมันขัดแย้งไปหมดแหละ

ถ้ามันมีความขัดแย้งอย่างไรก็แล้วแต่ ความขัดแย้ง สิ่งที่มีความขัดแย้งเราได้ชีวิตนี้มา ถ้าเราใช้ชีวิตมา สิ่งนี้มันมีคุณค่า ถ้ามีคุณค่า เราเกิดมาทำไมล่ะ? เราเกิดมา เราเกิดมาเพื่อดำรงชีวิต ถ้าเกิดมาเพื่อดำรงชีวิต ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ทุกคนมันต้องพลัดพรากเป็นที่สุด ถึงที่สุดแล้วต้องตายไป ถ้าต้องตายไป แล้วเรามีสิ่งใดเป็นประโยชน์กับเราล่ะ

สุขในโลกนี้ก็อย่างหนึ่ง เวลาจิตถ้ามันสร้างอำนาจวาสนาบารมีของเราไปมันสุขข้ามภพข้ามชาติไป มันทำบุญของมันต่อเนื่องไป เพราะสิ่งที่มันก็เหมือนกัน เรามานั่งกันอยู่ที่นี่ ความรู้สึกนึกคิดของคนมันไม่เหมือนกัน ความรู้สึกนึกคิดของคนมันแตกต่างกัน ความแตกต่างกันมาจากไหนล่ะ

ความแตกต่างกัน คูสิ เวลาคนปัญญาที่เขาละเอียดย้อนขึ้นไป เขาทำสิ่งใดเขาประสบความสำเร็จของเขา คนปานกลางๆ คนชั้นกลางมันก็ต้องกระเสือกกระสนไป เวลาคนทุกข์คนเสียใจนะ นั่นเราก็อำมา เราทำมา สิ่งที่เราทำกันเพื่อสร้างอำนาจวาสนาบารมีไป ถ้าเรายังไม่ถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ก็ให้มีคุณธรรมนี้ ให้ชีวิตของเราไม่เดือดร้อนจนเกินไป แต่เวลาที่มาๆ มาอีกมาเหมือนกัน เวลาที่มอดิตชาติ สิ่งที่เราได้สร้างสมบุญญาธิการมา สิ่งนี้ถ้ามันเกิดมา เพราะสิ่งนั้นมันทำมา พอทำขึ้นมา คนมันมีทัศนคติแบบนั้น มีทัศนคติแบบนั้น ถ้ามีทัศนคติแบบนั้น

สิ่งที่เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติทั้งหมด เวลาจะอิมเต็ม อกุปปธรรม เวลาจะเป็นความจริงขึ้นมา มันเข้าสู่อริยสัจ อริยสัจนี้มีหนึ่งเดียว ทัศนคติแตกต่างกันขนาดไหน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ทัศนคติแตกต่างกัน ทัศนคติเขาสมบูรณ์ของเขา เขาทำสิ่งใดเขาทำด้วยความศรัทธา เขาทำด้วยความพอใจของเขา เขาทำด้วยความสะดวกสบายของเขา ทัศนคติของเรา เราน้อยเนื้อต่ำใจ เราตีโพยตีพายของเราไป เราก็ต้องทำเหมือนกัน ถ้าเราจะสิ้นสุดแห่งทุกข์ เพราะทัศนคติของเรา

มันถึงมีความขาดตกบกพร่องมากน้อยแค่ไหน มันก็เป็นทัศนคติของเรา ทัศนคติมันมาจากไหน? ทัศนคติมันก็มาจากพันธุกรรมของจิตมันได้ตัดแต่งของมันมาอย่างนั้น มันมีความเชื่อของมันอย่างนั้น มีความมั่นคงของมันอย่างนั้น ถ้ามีความเชื่อ แล้วมันเปลี่ยนแปลงได้ไหม? มันเปลี่ยนแปลงได้ไง มันเปลี่ยนแปลงได้ที่เรากระทำกันอยู่นี่ไง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับเทวทัตเป็นพ่อค้าขายของแลกเปลี่ยน ไปด้วยกัน เวลาเทวทัตเขาไปเห็นเป็นยายแก่เขาเป็นผู้ดีเก่า เขาอยากได้ของ แต่เขาไม่มีเงินซื้อ เขาจะให้เอาถาดทองคำนั้นแลกมาเพื่อให้หลานที่อยากได้ของนั้น เทวทัตเห็นแล้วอยากได้มาก เทวทัตบอกว่าของนี้ไม่มีค่าเลย เขาถึงขายของไปก่อน เดียวเขาตั้งใจว่าเขาจะวนกลับมาเอาถาดทองคำอันนี้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปด้วยกัน เวลาเดินเข้าไปถึงยายแก่นั้นก็บอกว่าเด็กมันอยากได้ของ แล้วไม่มีสตางค์ เขาจะเอาถาดทองคำนั้นแลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์บอกถาดทองคำนี้มีคุณค่ามาก ถาดทองคำนี้มีค่ามาก ของที่เอามาหาค่นี้ราคาอย่างน้อยกว่าถาดทองคำนั้น

ถ้าถาดทองคำนั้นมีราคาขนาดไหน ตอนนี้เด็กมันต้องการของเล่นนั้น ก็ขอให้เอาถาดทองคำนั้นไป แล้วเอาของเล่นแก่เด็กนั้นพอใจก็พอ เพราะเขาต้องการแค่นั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกมันมีราคามาก มีราคามาก ถ้าเช่นนั้นของที่เอามาทั้งหมดแลกเปลี่ยนถาดทองคำนั้น

เขาให้ของเล่นทั้งหมดเลย ให้กับครอบครัวนั้นไป ยายแก่ได้ไป ลูกหลานเขาก็ได้ของเล่นนั้นมา

พอเทวทัตไปขายของจะย้อนกลับมาเอาถาดทองคำนั้น มาถึงบอกว่าพระโพธิสัตว์เอาไปแล้ว แลกเปลี่ยนแล้ว สินค้าอยู่ที่นี้ โกรธแค้นมาก เพราะเขาตั้งใจมาก กำพรายขึ้นมาะ เราจะจงล้างจงผลาญไปทุกภพทุกชาติ ทุกภพทุกชาติ จงล้างจงผลาญ เริ่มต้นตั้งแต่นั้นมา พระเทวทัตกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคู่สร้างบุญสร้างกรรมกันมา ทำกันมาตลอด

นี่ไง ทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้ไหม ทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้ไหม

เพราะเขาตั้งใจ เขาตั้งใจ แต่ของเรา เรามตตา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นโทษของมันอย่างนั้นนะ ถึงสั่งสอนพวกเราไง เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร แล้วเราทำได้ไหม เราโดนผลกระทบกระเทือนแล้วเราจะอภัยให้เขาได้ไหม เราอภัยให้เขาได้ไหม

มันมีที่ไปที่ไปไง มันต้องมีที่ไปที่ไปสิ ถ้ามีที่ไปที่ไป เราก็มีผลกระทบตลอดไป เราก็มีความรู้สึกตลอดไป ความรู้สึกอันนี้มันก็ไปสะสมพันธุ์กรรมอันนี้แหละ ไปสะสมเวรกรรมกันต่อไปนี่แหละ แล้วมันสะสมเวรกรรมกันต่อไป นี่ผลจากภายนอกนะ

บอกว่า “เวลาพูดอย่างนี้พระก็พูดได้ เพราะพระอยู่ในสังคมของพระ พระไม่ได้อยู่ในสังคมนี่ สังคมของพระคือสังคมของผู้ที่มีศีลใจใหม่ สังคมของโลกมันมีแตกต่างหลากหลายใจใหม่ เราอยู่สภาพอย่างนั้นไม่ได้”

เวลาสังคมของพระ เวลาจะเป็นพระหรือเป็นฆราวาสก็แล้วแต่ เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ เราอยากได้มรรคได้ผล เราอยากพ้นจากทุกข์ เราอยากพ้นจากทุกข์ เวลาเราอยากพ้นจากทุกข์ งานข้างนอก งานข้างนอกคืองานสาธารณะ งานทางโลก เพราะสิ่งนี้เราทำมาแล้ว สมบัตินี้เป็นสมบัติสาธารณะ ใครมีสติปัญญาแสวงหาทรัพยากรของทางโลกมาเพื่อเป็นของเรา แต่สุดท้ายแล้วมันก็เป็นสมบัติของโลกอยู่ตลอดไป เป็นสิทธิ์เราได้ชั่วชีวิตหนึ่งเท่านั้นเอง

แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลากิเลสตัดความทะยานอยาก ความคิดที่เราคิดไม่ถึง ความคิดที่เราคิดไม่ได้ ความคิดที่กิเลสมันปั่นแต่งมาให้ในใจของเรา บอกว่าเวลาผลกระทบจากภายนอก เราบอกว่า “พระไม่มีผลกระทบจากภายนอกพระก็ทำได้สิ”

เวลาบิณฑบาตไป เวลาเราเดินธุดงค์ไป มันผลกระทบทั้งนั้นแหละ เพราะพระก็มาจากคน เพราะพระมาจากคน พระบวชแล้วพระเสียสละสถานะของฆราวาสมาเป็นพระ เป็นพระคือนักพรต นักพรตคือนักบวช นักบวชถ้ามีเป้าหมายว่าจะพ้นจากทุกข์ เขาจะแสวงหาของเขา

คุณค่า เห็นไหม ชีวิตนี้มีคุณค่ามาก สิ่งที่มีคุณค่ามากที่สุดคือชีวิตนี้ แล้วชีวิตนี้ อยู่ทางโลกเราก็เห็นทุกข์แล้ว อยู่ทางโลกเราก็เห็นภัยในวัฏสงสาร เพราะเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นภัยในการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย แล้วอารมณ์มันเกิดขึ้น อารมณ์หนึ่งก็ภพชาติหนึ่ง แล้วเรามาบวชเป็นพระ เราเห็นภัยในวัฏสงสาร มาบวชเป็นพระ เราจะประพฤติปฏิบัติของเราในหัวใจของเราขึ้นมา แล้วปฏิบัติขึ้นไปเข้าไปเผชิญกับความจริง เข้า

เผชิญกับวิชา เผชิญกับความไม่รู้ แต่ความไม่รู้มันปลิ้นปล้อน ความไม่รู้มันพลิกแพลง ความไม่รู้มันไปกว้านเอาความสงสัยมาเต็มหัวใจเลย แล้วเราต้องไปเผชิญกับมัน

บอกว่า “พระไม่เคยกระทบกับสังคมพระไม่รู้หรือ”

สังคมมันมาจากไหน? สังคมมันมาจากความรู้สึกรู้สึกของคน ความรู้สึกของคนมันมีการเอา รัดเอาเปรียบกัน นั่นเอารัดเอาเปรียบภายนอกนะ แต่เวลากิเลสมันเอารัดเอาเปรียบหัวใจของเรา อวิชาความไม่รู้มันเอารัดเอาเปรียบเรา พญามาร ครอบคร้วมารมันครอบคลุมเรา แล้วเราไป ต่อสู้กับมัน เวลาต่อสู้กับมัน มันต้องมีสติมีปัญหา มีสติปัญญา หนึ่ง เราต้องหลบหลีกเขาก่อน หลบหลีกมาเพื่อสร้างกำลังของเรา ทำความสงบของใจเข้ามา หลบหลีกมา พุทโธก็ได้ ปัญญา อบรมสมาธิก็ได้ แค่อจิตสงบ แค่นี้เป็นสมาธิมันก็มีความสุขแล้ว มันก็มีความสุขมัศจรรย์แล้ว

แต่คนวิถึภาวะอ่อนแอ พอเวลาจิตสงบมา “นิพพานคือความว่าง” ทำซ้ำทำซ้อนขึ้นไป มันให้ค่า ตีค่าไปเอง อย่างนี้ก็โดนกิเลสหลอกแล้ว แล้วเวลาต่อสู้ไป เราไปเผชิญหน้ากับมัน ถ้า เผชิญหน้ากับมันด้วยสิ่งๆ หน้า มันก็พลิกแพลง เราทนไม่ไหว เราสู้ไม่ได้ ทุกข์คือความทนอยู่ ไม่ได้ ทนไม่ได้หรือ ก็ไปเจอมาแล้วทนกับความพลิกแพลงของมันไม่ได้ แล้วก็แพ้ทุกที แล้วจะ สู้กับมันอย่างไร

สู้กับมันนะ ถอยกลับมา ถอยกลับมาความสงบของใจ ถอยกลับมาสร้างกำลัง แล้ว กลับไปสู้มันใหม่ กลับไปสู้มันใหม่ พอมันรู้ว่ามิกำลังอยู่มันก็หลบหลีกแล้ว เวลาภาวนาไปเขา เห็นอย่างนี้นะ เวลาจิตเห็นอาการของจิต เวลาจิตเห็นกิเลส จิตเห็นสติปัญฐาน ๔ เวลาต่อสู้กันมัน จะมีการพ่ายแพ้ มีการชนะ แล้วกิเลสกับธรรมต่อสู้กัน ประหัตประหารกัน กองทัพธรรมๆ

เวลากองทัพ กองทัพเขารบกันด้วยอาวุธ เวลาเราจะรบกับกิเลส รบด้วยสติด้วยปัญญา มันต้องมีสติมีปัญหา แล้วบอกว่า “พระไม่รู้เรื่องสังคมหรือ พระมาพูดอะไร พระก็อยู่ความเป็น สุข พระก็เป็นภาระสังคมด้วย” นั่นเวลาพูดไป เวลาโยมเจ็บไข้ได้ป่วยโยมก็ไปหาหมอ เวลาให้ หมอรักษา หมอก็ไม่ใช่ชวานา หมอก็เป็นหมอ

นี่ก็เหมือนกัน พระเป็นผู้ชี้แนะ เห็นไหม เวลาหลวงตาท่านพูด ถ้าพระเราไม่ทรงศีลทรง ธรรม พระเราไม่มีธรรมไม่มีวินัยในหัวใจ แล้วใครจะมี ถ้าพระเรา พระปฏิบัติแล้วยังไม่มีหลักมี เกณฑ์ในหัวใจ พระยังทำไม่ได้ แล้วคนอื่นจะทำได้ไหม ฉะนั้น เวลาเขาไปหาพระเขาไปหาตรง

นี่ไง เวลาไปหาพระก็ขอบุญกุศล เวลาไปหาพระก็ขอแนวทาง เวลาไปหาพระก็ขอชี้ทาง เวลาไปหาพระ ถ้ารู้แล้วขอให้บอกด้วย รู้แล้วขอให้ชักนำด้วย นี่เขาไปหาพระหาตรงนั้น ไปหาพระ

คนที่เขามีคุณธรรม เวลาไปวัดนะ ขอแค่ได้กราบพระเท่านั้นแหละ นั่นแหละคือหัวใจของเขา แต่นี่ของเราจะเป็นทุนนิยมไปแล้ว เวลาไปวัดจะต้องมีทุกอย่าง มีพระรุ่งพระรังเข้าวัดไม่อย่างนั้นมันจะไม่เทียมหน้าเทียมตาเขา

เอาหัวใจมา หัวใจ เอาหัวใจนั้นนะ เพราะหัวใจมันจะเข้าสัมผัส เอาหัวใจมากราบพระ มากราบพระ แล้วมีสิ่งใดขอให้ชี้แนะ ถ้าชี้แนะเป็นประโยชน์กับเรา ไปหาพระหาสิ่งนั้น เพราะพระ อาราม อารามิกเป็นผู้ไม่มีเรื่อน แล้วผู้ไม่มีเรื่อนจะไปสะสมอะไร

ไม่สะสมอะไร มีสิ่งใดเข้ามาต้องสละออกๆ เพื่อประโยชน์กับโลก นั่นบอกว่าพระไม่รู้ไง ถ้าพระไม่รู้ พระจะเข้าใจเรื่องการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย นี่เป็นสิ่งที่สำคัญในชีวิตมนุษย์นะ ชีวิตนี้ยิ่งใหญ่หนัก ชีวิตนี้ทำคุณงามความดีทางโลกก็ได้ ชีวิตนี้ทำลายตัวเองก็ได้ ชีวิตนี้ทำให้หัวใจพ้นจากทุกข์ไปได้

เวลาพ้นจากทุกข์ไป วิวิฎฐะ พ้นจากวิฎฐสงสาร พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในวิฎฐะ แล้วการเวียนว่ายตายเกิดในวิฎฐะมันสำคัญขนาดไหน แม้แต่โลกปัจจุบันนี้เรายังพิสูจน์กันไม่ได้ แล้วเราจะพิสูจน์อะไร ๓ โลกธาตุ โลกยังพิสูจน์กันไม่ได้ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ตรัสรู้จากโลกใน โลกในคือโลกทัศน์ โลกในคือหัวใจนั้น ถ้าทะลุหัวใจนั้นไปแล้วมันทะลุทุกโลกธาตุ มันข้ามพ้นทุกโลกธาตุ

เราไปแสวงหาข้างนอกหาไม่เจอ แต่ย้อนกลับเข้ามาในหัวใจ โลกทัศน์ โลกในใจเรา โลกใน ถ้ารู้แจ้งโลกใน โลกนอกจบ ใ้หนี่เราแสวงหาโลกนอก อยากรู้ สงสัย อยากเข้าใจ แล้ววิ่งไป แสวงหาไป แล้วไม่มีวันรู้

แต่ถ้าย้อนกลับมาโลกใน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้แจ้งโลกในและโลกนอก เราแสวงหาแต่โลกนอกกัน แต่เราไม่รู้จักโลกใน เราไม่เคยเห็นหัวใจของตัวเอง เราถึงไม่เห็นความสำคัญของใจใจ เราถึงไม่เห็นความสำคัญของชีวิตใจ แต่ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติ ไม่มีสิ่งใดมีคุณค่าเท่ากับชีวิตของมนุษย์ เอวัง